

Tamás

Kedves Egybegyűltek,

mindazok, akik ez alkalommal az öt esztendeje elhunyt Nagy Tamás jogfilozófus, jogszociológus, író, gondolkodó, irodalmár, mély-olvasó, szerkesztő, fényes elme – s nékem nem-múló Barátom és Munkatársam emlékezetére gyűltek itt össze – engedjék meg, hogy a nékem szánt 20 percet a magam módján, amennyire csak lehetséges – protokoll nélkül, tiszta emlékezéssel, közös, 5 évnyi munkálkodásunk legfontosabb pontjaival, emlékeivel, munkánk sarokpontjaival töltssem ki!

Tamás személyisége, beszélgetéseink, kötetlen találkozásaink és nagyon is kötött, szigorúan vett közös munkáink, változatos együttléteink az abszolút szabadságon, protokoll-nélküliségen, a konvenciók első perctől történő elvetésén, a feladatok másként-értelmezésén nyugodtak.

Barátra és rokon gondolkodásra találtunk egymásban,

bennem pedig, aki megismerkedésünkkel már hosszú évek óta foglalkoztam Hajnóczy munkáival, sőt, ekkor már, Reményi József Tamás jóvoltából, rég a hagyatéki szövegekkel is – mindazóta is, valami mód' egybeforr Tamás emléke és Hajnóczy Péter *szövegeiben megképződő* alakja.

Pedig, alapjában véve, mindkettőnket más foglalkoztatott Hajnóczy életművén, prózavilágán belül. E kísérletező, kicsiny terjedelmében is roppant sokszerű, változatos, minduntalan meglepetéssel szolgáló életmű tartogatott mindkettőnknek épp elég megbeszélni- és feltárnivalót ...

De először mégis: megismerkedésünkről!

Első találkozásunk a Mojóban történt, úgy 12 esztendeje. E találkát Tamás levele vezette be: ismeretlenül, a Hajnóczy-műhelyről hallva keresett meg, s ajánkozott, hogy mint jogfilozófus és jogszociológus – szívesen részt venne Műhelyünk munkájában. Megismerkedésül, 2. leveléhez, kérésemre egy fényképet mellékel. A kép valahol az Adrián készülhetett, s egy kanyargó utca tetején, minden bizonnyal kedvenc lépcsőjén mutatta őt magát, pontosabban: keze s a telefon, ingéből, hosszú hajából valamennyi látszott, amint behajol a képbe, elkattintja a fotót, de rejtve marad... Már ez a bemutatkozó megragadott, s első találkozásunk több óráig tartott: szinte mindenben egyetértettünk az irodalmi vizsgálódások természetrajzát illetően, főként a figyelmes, lassú mély-olvasás, az intralingvális fordítás, a többszöri olvasás, szöveg-alatti-szöveg keresése kérdésköreiben;

az alázatban a (jó!) szöveg iránt,

egyszersmind a végtelen szabadság „édes ízében”.

Szép délután volt.

Ez első találkozást többéves, konzekvens közös munka követte. Ettől kezdve együtt vallattuk a hagyatékot, együtt szerveztük a konferenciákat, döntöttünk a szövegválogatást illetően. A hallgatók mindkettőnket szerettek és becsültek.

Holott mindkettőnket más érdekelt a Hajnóczy-korpuszból, így a hagyatékból is.

Feljegyeztek egy példát, a körülvevő jelenettel együtt.

Valamikor akkor történt a dolog, amikor megtaláltuk az egyik óriás-paksamétában a Tamás által később *A nagy jógi légzésnek elkeresztelt* (általam még most is teljes, bizarr címén tisztelt – *Az eperszínű spirálban szálló omega hattyúk vastüdejének páncéllátója*) – nagyszöveg zaklatott oldalait, melyek talán leginkább egy furcsa kezdeménynek, miscellaneának tünnek. Egy gyűjtő ez a különös írás: sok, más helyről már ismert elemmel. *Az Elkülönítő* mint lázalom, örök kísértő ott lélegzett benne, de új, eddig nem olvasott, megfoghatatlan szépségű, homályos jelentésű látomások, kép-kiadások tették számomra elfeledhetetlenül vonzóvá. S itt olvashattuk Buddha álmát is; *Arles*, az egyik női szereplő nevének említése más helyről az életmű valószínűleg egyetlen festmény-idézetét hozta elem (RENOIR), és megtaláltam a szövegben a hagyaték egyik csaknem mottónak tűnő sejtető, de elfedett értelmű imperatívuszát is: „a kékből kell kiindulni”. Mikor először átfutottam e már nem is remélt, titokzatos, zaklatott hosszúsöveget, megmutattam mind Tamásnak, mind pedig akkori másik segítőtmenek, Németh Gábornak (néhány kiemelkedő élességű, plasztikus, invenciózus Hajnóczy-tanulmány szerzője).

Tamás a jog s az *Elkülönítő* dupluma, másod-példánya, variánsaként üdvözölte a szöveget. Gábort a kép-kiadás hasonlíthatatlan eredetisége, kiszámíthatatlansága ragadta meg, amiként engem is, illetve a neoavantgárd felbukkanó hangja. Itt Gábor oldalán álltam, de mindkét szélsőség megvolt a szövegben, s Tamással „megosztottunk” az értelmezésen... A jó szöveg minden pontja archimédeszi pont; bárhol kapaszkodjunk belé – beszélni fog. Megjósolhatatlan elemek követnek józan, ügyvédi nyelvet; abszurd elemek kötve valamely csavarral, szint-áthágással a jog logikájához...

Im-ígyen dolgoztunk barátságban, egyetértésben – évekig. Tamás nagyon szeretett kötetet szerkeszteni, fejezeteket kreálni, címeket választani. Átlátóképessége e tárgyban messze meghaladta az enyémet. Humor az arisztokratikus regiszterből, memóriája, olvasottsága lenyűgöző, váratlan ötletekkel teli, s nem utolsósorban: minden protokolltól távoleső, azt tkp. nem ismerő ember. Egy másra találtunk.

Jön Tamás a Magyar Tanszék folyosóján strandpapucsban, hosszú, csapzott hajjal ez az óriás; mellette kocog elképesztő Kisfia, Nagy Anton Nyikoláj, kinek csehovi név adományoztatott a képtelenül jeltelen apai név helyett (mint megtudtam ettől az apától). A kisfiú akkor készült az általános iskolába. Mivel édesapja már megismertette a lehetséges hittanórak irányával – Ő magának egy zsidó rabbit kért – s kapott. Ezenfelül kiváló ifjú harcművész is volt e kisgyermek, olyannyira, hogy mestere már shihannak, azaz „harcos”-nak rangsorolta, kitűnő eredményei, küzdőképessége miatt.

Meglepetten, elgondolkodva és meghatottan vettem tudomásul, hogy egy idő után Tamás engem is *Shihannak* szólított.

Sok mindent nem tudtunk egymásról; főként gondolati dolgokról, irodalomról, absztrakciókról és Hajnóczyról folyt köztünk a szó. Talán egy szemérmes, erős „férfibarátság”-hoz hasonlítanám viszonyunkat; de, ha meg akarják ismerni Tamást, s már megismerkedtek összes jog- és irodalom-tárgyú kitűnő írásával – tekintsek meg figyelmesen az *Egy ar-*

kangyal viszontagságai. Jog, irodalom, intertextualitás Hajnóczy Péter műveiben (2018) c. kötet hátlapján lévő fotót...

Emlékét, míg képes vagyok munkálkodni, megőrzöm, fel-emlegetem.

Az isztriai lépcsőt pedig igyekszem mihamarabb meglelni.

2023. július 16.

Cserjés Katalin

Hajnóczy Péter: **Gyűrűk**

– a nő a külső gyűrűben állt, kimeredt szemmel, hörögve kapkodott a levegő után, bal kezén, karján széles aranypántok, egész hónaljáig, tömpe, repedezett körmű ujjai voltak, mint a mosónőknek, belemarkolt az aranyba, ha sikerül letépnie, levegőhöz jut, ujjai lecsúsztak a síkos pántokról, hátravetette a fejét, és kimeredt szemmel, felhördülve a levegőbe harapott, jobb kezével ismét lecsapott az aranyra, a férfi feszült, mozdulatlan arccal nézte a belső gyűrűt, csak a feje volt a víz fölött, a belső gyűrűben foszladozó, szürkésfehér anyag lebegett, a gyűrű középpontja körül, lassan, az óramutató járásával ellenkező irányban, hát ez, bólított a férfi, hát ez az –

Konsztandinosz Kavafisz: **IÓNIKUSAN**

Mert széttörtük fölszentelt szobraikat,
mert templomaikból elűztük őket,
azért még meg nem haltak az istenek.
Ó, ión föld, téged szeretnek örökké,
lelkük terád emlékezik örökké.
Ha augusztusi reggel süt fölötted,
párádon életük borzongva átcikázik,
s egy efeboszi éteralak olykor
megfoghatatlanul, gyors vándorlépteivel
átvonul magasan a dombajid fölött.

Konsztandinosz Kavafisz: **A barbárokra várva**

„Mire várunk, tolongva mind a fórumon?”

Hogy végre ma a barbárok betörjenek.

„A szenátus mért ily tétlen s tanácstalan?
Mért nem ülnek törvényt a szenátorok?”

Mert várják, hogy a barbárok betörjenek.
Mily törvényt hoznának még a szenátorok?
Majd hoznak a barbárok, csak betörjenek.

„Mért kelt fel császárunk ma ily korán, s miért
ült ki a legfelső városkapu elé
trónjára, koronával, ünnepélyesen?”

Mert várja, hogy a barbárok betörjenek.
S a császár méltóképp készül fogadni fő
emberüket. Külön pergament íratott,
hogy átnyújtsa neki, dicső címekkel és
jelzőkkel is kicirkalmazta ékesen.

„Mért jó két konzulunk s a prétorok vörös
hímzett tógában, melyben ünnepen szokás?
Mért díszítik őket ametiszt karkötők
és szikrázó smaragdgyűrűk az ujjukat?”

Mért vették ma éppen arany és ezüst
művekkel gazdagon mintázott botjukat?”

Mert várják, hogy a barbárok betörjenek,
és a barbárt az ilyesmi elbűvöli.

„Mért nem gyültek össze a tisztés rétorok,
hogy szóljanak s elmondják, ami lelkükön?”

Mert várják, hogy a barbárok betörjenek,
s a barbárokat untatják a szép szavak.

„De mért egyszerre ez a zűrzavar, ez a
felbolydulás? (Milyen sötét lett minden arc!
Mért néptelenednek el utcák és terek,
s mért siet ki-ki otthonába komoran?”

Mert éj lett, és a barbárok nem jöttek el.
S futárok érkeztek a limesek felől,
jelentve, hogy barbárok többé nincsenek.

„S most – vajon barbárok nélkül mi lesz velünk?
Ők mégiscsak megoldás voltak valahogy ...”

Fordította: Somlyó György

